

EURASIA CENTER

Eurázsia
Központ

Elemzések

**Prioritások az Új Üzbegisztán
2022-2026 Fejlesztési
Stratégiában**

Veres Szabolcs

EK/2022/25.

Eurázsia Központ Elemzések

Kiadó:
Neumann János Egyetem

Szerkesztő:
Horváth Levente

A kiadó elérhetősége:

6000 Kecskemét, Izsáki út 10.
+36 (76) 501 960; + (76) 501 979
rh@uni-neumann.hu
<https://www.uni-neumann.hu>
Kiadásért felelős személy: Dr. Fülöp Tamás, rektor

A kapcsolattartó elérhetőségei:

eurasiacenter@uni-neumann.hu
<http://eurasiacenter.hu>

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Eurázsia Központ álláspontjának.

ISSN (online):

EURÁZSIA KÖZPONT
NEUMANN JÁNOS EGYETEM

Budapest 2022.

PRIORITÁSOK AZ ÚJ ÜZBEGISZTÁN 2022-2026 FEJLESZTÉSI STRATÉGIÁBAN

Veres Szabolcs

2022. január 28-án fogadták el Üzbegisztán új fejlesztési stratégiáját, amely a következő öt évre meghatározza az üzbég gazdaság fejlődését. A gazdaságfejlesztési stratégiai dokumentum hét kiemelt területet fed le. Az elképzelések szerint az új Fejlesztési Stratégia Üzbegisztánt a korábban megkezdett reformokra építve kívánja a közepes jövedelmű országok (lásd IMF definíciót) élvonalába felzárkóztatni, illetve próbál egyedi választ adni a globális világgazdaságban végbemenő változásokra. Az elemzés Üzbegisztán új, 2022-2026-os Fejlesztési Stratégiájának legmeghatározóbb prioritási területeit mutatja be.

Kulcsszavak: Üzbegisztán, gazdaság, reformok, Új Üzbegisztán 2022-2026

Abstract

On January 28, 2022, the new Development Strategy of Uzbekistan was adopted, which determines the development of the Uzbek economy for the next five years. The strategic document on economic development includes seven priority areas. According to the ideas, the new development strategy aims to build on the previously initiated reforms to catch up with middle-income countries (see IMF definition) and provide a unique response to the changes in the global world economy. The analysis presents the main priority areas of the new Uzbekistan Development Strategy 2022-2026.

Keywords: Uzbekistan, economy, reforms, New Uzbekistan 2022-2026.

Gazdasági reformok Üzbegisztánban

Üzbegisztán, mint független állam, 1991-ben jelent meg a világtérképen. Függetlensége elnyerését követően az országban szinte azonnal megkezdődtek azok a reformok, amelyeknek meg kellett volna teremteniük a piacgazdaság működésének alapjait. 1996-ban azonban a regnáló kormánynak az üzbég gazdaságba történő beavatkozásai és az import-helyettesítési politikája ezt a gazdasági irányt jelentősen megváltoztatta, ami Üzbegisztán gazdasági elszigetelődését eredményezte. Ennek az elhibázott gazdaságpolitikának az eredményeként rendkívül alacsony volt a gazdasági növekedés üteme. Magas volt a munkanélküliség és a munkaerő elvándorlás mértéke, valamint a korrupció mértéke visszavetette a gazdasági fejlődést is. Ez a tendencia azonban 2016-ig tartott, amikor is jelentős reformok kezdtek Üzbegisztánban.

A reformok ideje

Üzbegisztán gazdaságának kardinális, rendszerszintű és következetes reformra volt szüksége. A legfontosabb feladat a hatékony piaci mechanizmusok működési

feltételeinek megteremtése volt. Ez a rendszerszintű változás pedig 2016-ban, az ország új elnökének, Shavkat Mizirjojevnek a hatalomra jutását követően meg is kezdődhetett. Az új elnök által meghirdetett jelentősebb reformok a következők voltak:

- az árfolyamok egységesítése, a devizapiac liberalizálása;
- az áruk és az emberek határokon átnyúló mozgásának számos adminisztratív akadályának megszüntetése (elsősorban a szomszédos országokkal, amelyekkel korábban nagyon megromlott Üzbegisztán viszonya);
- a vámok csökkentése;
- bankszektor és pénzforgalmi reform;
- radikális adóreform;
- és az üzleti tevékenység adminisztratív költségének csökkentése.

Üzbegisztán kormánya 2017-ig az aktív protekcionizmus politikáját folytatta. Ezenkívül jelentős formális és informális akadályok álltak a tőke határokon átnyúló mozgása előtt. Mindez megfosztotta Üzbegisztánt azoktól a lehetőségektől, hogy az ország ki tudja aknázni a benne rejlő versenyképességét. 2018-ban az üzbég kormány megszüntette az áruk és az emberek mozgásának adminisztratív akadályait és csökkentette a vámokat, amelyek több elemző szerint is az [üzbég reform folyamatok egyik legfontosabb eredménye](#).

A régi új kormány

2021. október 24-én Üzbegisztánban elnökválasztást tartottak. Az 1991-es Szovjetuniótól való függetlenedése óta a 35 millió lakosú Üzbegisztánnak ez volt a hatodik elnökválasztása. Meglepő módon ez idő alatt a közép-ázsiai országnak mindössze két elnöke volt. Az egyik a diktatori hatalmat gyakorló [Izlam Karimov](#), akit a [2016-ban](#) bekövetkezett halála után Shavkat Mirzijojev váltott az elnöki székben. 2016 óta az új elnök elődjéhez képest teljesen más szemléletet vezetett be az üzbég bel- és külpolitikában, valamint a gazdaságban és kereskedelemben. Mirzijojev, aki a „reformátor” nevet kapta az „új, nyitott Üzbegisztán” politikát támogató imázsának köszönhetően, a Covid-19 járvány okozta globális gazdasági problémák, az Afganisztánból történő amerikai csapatkivonások miatt kialakult régiós biztonságpolitikai helyzet ellenére is a 2021-es elnökválasztás során megkapta [a szavazatok 80,1%-t](#), amely azt jelentette, hogy Mirzijojev már a második ötéves mandátumát tölti be a közép-ázsiai ország élén.

Cselekvési stratégiától a fejlesztési stratégiáig

Mirzijojev győzelme lehetővé tette számára, hogy folytassa és elmélyítse a 2016-ban megkezdett gazdasági reformjait. Választási kampánya során körbejárta az országot és arra tett ígéretet, hogy áthidalja a gazdagok és szegények közötti szakadékot. Ennek folytatásaként ígéretet tett arra is, hogy fokozatosan decentralizálja a döntéshozatalt azáltal, hogy bizonyos hatásköröket a vilajeti (kerületi) tanácsokra ruház. Megválasztását követően Mirzijojev kijelentette, hogy második elnökségének idején a gazdaság fejlesztése lesz az egyik prioritás. Ennek fényében pedig folytatni szeretné a 2016-ban megkezdett monetáris politikáját és

az ország versenyképességének megőrzésére egy új gazdaságfejlesztési stratégiát dolgoz ki.

2021. november 6-i hivatalos beiktatását követően Shavkat Mirzijojev már a beiktatási ünnepség napján előterjesztette az [Új Üzbegisztán 2022-2026 Fejlesztési Stratégiát](#), amely a következő öt év fő gazdasági prioritásait tartalmazta.

A Mirzijojev elnök által előterjesztett Stratégia következetes és elválaszthatatlan folytatása az Üzbegisztán jövőjével közvetlenül kapcsolatos legfontosabb fejlesztéseknek és szerves részét képezi annak az öt éve elfogadott [Üzbég Cselekvési Stratégiának](#), amely keretében az előző elnöki ciklus reformjait is végrehajtották.

A fő cél az egy főre jutó GDP növelése

Az Új Üzbegisztáni 2022-2026 Fejlesztési Stratégia 100 megfogalmazott cél elérését és 398 intézkedést tartalmaz, melyek közül az egyik az ország egy főre jutó GDP-nek a növelésére koncentrál, ennek különös jelentősége van, ugyanis az elmúlt öt év során, azaz a 2017-2021 között végrehajtott cselekvési terv keretében elfogadott stratégiák a vezető iparágak (textil-, elektromos-, autó-, építőanyag-, vegy- és petrokémiai ipar, mezőgazdasági gépipar, energiaipar) fejlesztésére koncentrált, amellyel az üzbég kormányzat a gazdasági termelés hatékonyságának a növelését várta. Ezzel párhuzamosan pedig lehetővé tette a szabad versenyt biztosító piaci elvek bevezetését is például a gyapot- és gabonatermesztés állami szabályozásának eltörlésével.¹

Az ötéves reformprogram keretein belül az ország régióinak gazdasági potenciáljának növelése érdekében szabadkereskedelmi övezeteket hoztak létre, amelyek modernizálására támogatásokat és kedvezményeket biztosítottak a külföldi befektetők számára. Emellett sor került a vezető iparágakra specializálódott kisipari övezetek kialakítására és hatékony működéséhez szükséges infrastruktúra fejlesztésére is.

Ezzel szemben [Üzbegisztán új fejlesztési stratégiájának célja](#), hogy 2022-2026-ban a korábbinál is hatékonyabban folytassa a már megkezdett reformokat és a rendelkezésre álló források és lehetőségek mozgósításával tovább növelje az egy főre jutó GDP-t a [jelenlegi 1983 dollárról](#) 4000 dollárra 2026 végére. A másik, a monetáris politika külső tényezőktől való függésének csökkentésére hozott döntés, hogy Üzbegisztán aranytartalmát 2030-ra [a jelenlegi 337 tonnáról](#) 1200 tonnára fogja bővíteni.

E döntésektől a jelenlegi kormány azt várja, hogy az átlag jövedelem az országban elérje azt a szintet, amely lehetővé teszi, hogy a közepes jövedelmű országok élvonalába kerüljön, regionális szinten pedig szomszédjait megelőzve meghatározó gazdasággá váljon.

Ezt megerősítendő a magánszektor ösztönzésével és a közvetlen külföldi befektetések Üzbegisztánba történő vonzásával, valamint a vezető iparágak (textil-, elektromos-, autó-, építőanyag-, vegy- és petrokémiai ipar, mezőgazdasági

---

¹ Több szakértő is arra hívja fel a figyelmet, hogy Üzbegisztánt az ukrán-orosz háborús konfliktus miatt kialakult gabonahiány csak azért nem érinti érzékenyen, mert már korábban megszüntették a gabonatermesztés állami szabályozását. Ha ez nem következett volna be, akkor a gabonahiány feltehetően a közép-ázsiai országok közül Üzbegisztánt érintené a legsúlyosabban.

gépipar, energiaipar) klaszterrendszerének kialakításával kívánják támogatni a fejlesztési stratégiát.

A vállalkozói kedv további támogatása érdekében pedig a Mirzijojev kormány 2026-ra a vállalatok [adóterheinek 27,5%-ról 25%-ra](#) történő mérséklését és az [áfakulcs 15%-ról 12%-ra](#) való csökkentését tervezi. Emellett a távközlési, banki és pénzügyi szektor [jövedelemadójának 20%-ról 15%-ra](#) történő csökkentését is szeretnék megvalósítani 2026-ig.

1. táblázat: Az üzbég gazdaságfejlesztési stratégia prioritásainak összehasonlítása az ipar és a mezőgazdaság területén

Cselekvési stratégia (2017–2021)	Fejlesztési stratégia (2022–2026)
<ul style="list-style-type: none"> • A vezető iparágak fejlesztésére vonatkozó stratégiák elfogadás (textilipar, elektrotechnika, autóipar, építőanyag-ipar, vegyipar és petrokémiai ipar, mezőgazdasági gépipar, energiagazdálkodás) • Mezőgazdasági reformok • Szabad kereskedelmi övezeteket létrehozása • Ipari övezeteket kialakítása • Innovatív technológiai parkok létrehozása • IT-parkok építése • Az idegenforgalmi ágazat reformja 	<ul style="list-style-type: none"> • Az egy főre jutó GDP növelése • A magánszektor ösztönzése • Közvetlen külföldi befektetések vonzása • Klaszterrendszer fejlesztése a vezető szektorokban

Forrás: <https://strategy.uz/>, saját összeállítás.

A makrogazdasági stabilitás: infláció mérséklése

Az Új Üzbegisztán program másik kulcsfontosságú célja a gazdaság liberalizálásának folytatása és a piaci mechanizmusok szerepének növelését célzó – [még 2017-ben elindított](#) – reformok folytatása a belföldi devizapiac fokozatos liberalizálására tett erőfeszítésekkel és a nemzeti árfolyamképzés elveinek bevezetésével. Ezzel párhuzamosan pedig a monetáris politika területén is nagyszabású reformok történtek, többek között a fizetési rendszerek fejlesztése, a liberalizált devizakereskedelem lehetősége. A külkereskedelem liberalizációja következtében annak volumene is rohamosan növekedett az elmúlt időszakban.

A valuta- és külkereskedelem liberalizációját követően a piaci mechanizmusok bevezetése a gazdaságban, az árliberalizáció és egyéb kapcsolódó reformok az ország belföldi árstabilitásának biztosítása és az infláció alacsony és stabil tartása kiemelt prioritássá vált.

A jelenlegi fejlesztési stratégiában kiemelt feladatnak [az infláció 5%-ra történő csökkentését](#) határozták meg, melytől a makrogazdasági stabilitását is remélik. Az üzbég belföldi árak stabilitásának biztosítása a makrogazdasági és társadalmi stabilitás garanciája, ami szükséges feltétele a gazdasági reformok felgyorsításának és a fejlesztési programok sikeres végrehajtásának.

Az Új Üzbegisztán 2022-2026 fejlesztési program szerint az alacsony és stabil infláció fontos tényező lesz a gazdaság növekedési egyensúlyának biztosításában, az ipari versenyképesség és a lakosság életszínvonalának javításában. E tekintetben az árnövekedés ütemének csökkentése és stabilizálása lesz az üzbég gazdaságpolitika fő célja.

2. táblázat: Az üzbég gazdaságfejlesztési stratégia prioritásainak összehasonlítása a pénzügyek területén

Cselekvési stratégia (2017–2021)	Fejlesztési stratégia (2022-2026)
<ul style="list-style-type: none"> • A devizapiac liberalizált • A korlátozásokat feloldották • A monetáris politika területén kiterjedt reformokat hajtottak végre • A készpénz probléma megoldódott • Lehetőséget teremtett a devizakorlátozás nélküli vásárlására • Folyamatosan működő ATM-ek indultak • A külkereskedelmet liberalizálták, a vámokat jelentősen csökkentették • A nyereség ingyenes kivonásának lehetősége megteremtődött 	<ul style="list-style-type: none"> • Az infláció 5 százalékos célra való csökkentése, a makrogazdasági stabilitás biztosítása

Forrás: <https://strategy.uz/>, saját összeállítás.

A költségvetési stabilitás biztosítása

Az elmúlt öt évben Üzbegisztán fiskális politikája gyökeresen megváltozott. Különösen a költségvetés átláthatóságának és nyitottságának, az adózás egyszerűsítésének tekintetében. Emellett pedig több más területen is intézkedések történtek a fekete gazdaság felszámolására. [A 2017-2021 közötti cselekvési stratégia](#) ideje alatt javult a költségvetési források felhasználásának rendszere, nőtt az Oliy Majlis (üzbég Parlament) szerepe és helye a költségvetési folyamatban, bővült a helyi hatóságok hatásköre és elindult a „[Kezdeményezési költségvetés](#)” projekt. Ezzel egy időben Üzbegisztán nemzetközi kötvényeket is kibocsátott, amelyekből befolyó pénzt az ország gazdasága szempontjából stratégiai jelentőségű projektek finanszírozására fordítottak.

Az új fejlesztési stratégiának megfelelően Üzbegisztánban 2022-2026 között kiemelt feladat lesz a költségvetés és a külső adósság stabilitásának biztosítása. Ennek oka, hogy az ország növekvő költségvetési hiánya és a nemzetközileg [elfogadott normákat meghaladó külföldi adósság](#) mindenképpen nemzetgazdasági veszélyt jelenthet.

A stratégia kiemelt figyelmet fordít a helyi költségvetések kapacitásának bővítésére és a költségvetési források hatékony felhasználására.

Ezek a fiskális prioritások a korábbi reformok logikus folytatása, amelyek egyrészt a költségvetési bevételek észszerű kialakítását szolgálják, másrészt a költségvetési

kiadások hatékony elköltését, végső soron pedig a gazdasági aktivitás növelését és a makrogazdasági stabilitás biztosítását szolgálják.

3. táblázat: Az üzbég gazdaságfejlesztési stratégia prioritásainak összehasonlítása a költségvetés terén

Cselekvési stratégia (2017–2021)	Fejlesztési stratégia (2022–2026)
<ul style="list-style-type: none"> • A „nyílt költségvetés” költségvetésének átláthatósága biztosított volt • Az Oliy Majlis szerepe megnőtt a költségvetési folyamatban • Kiterjedt adóreformokat hajtottak végre • Elfogadták az adóigazgatás javítását célzó stratégiát • Számos reformot hajtottak végre az árnyékgazdaság arányának csökkentése érdekében • Üzbegisztán kibocsátotta államkötvényeit 	<ul style="list-style-type: none"> • A költségvetés és a külső adósság stabilitásának biztosítása, a helyi költségvetések kapacitásának bővítése

Forrás: <https://strategy.uz/>, saját összeállítás.

Összegzés

Az Új Üzbegisztán 2022-2026 Fejlesztési Stratégia egy nagyon ambiciózus vállalkozás az üzbég kormány részéről, amely számos stratégiai feladatot határoz meg az ország gazdaságának további fejlesztésére a következő öt évben. Különös figyelmet kapott a vállalkozói szellem további támogatását célzó reformok folytatása, az üzleti környezet és a szükséges infrastruktúra megteremtését szolgáló reformok folytatása, a szegénység felére csökkentése, a regionális fejlesztés és az agrárszektor fejlesztése.

Ezek a feladatok a korábbi 2017-2021 közötti cselekvési stratégia keretében eredményesen végrehajtott reformok folytatása, ami az ország gazdasági stabilitását és a megkezdett reformok további eredményes végrehajtását szolgálja.

A külpolitika Üzbegisztán WTO-csatlakozási folyamatának felgyorsítása szintén az Új Üzbegisztán Fejlesztési Stratégia prioritásai közé tartozik. Addig is prioritás marad a késztermékek exportjának bővítése az európai országokba a GSP+ rendszer keretében, valamint a szomszédos országokkal és nagyhatalmakkal folytatott együttműködések.

Végezetül azt is meg kell jegyezni, hogy az Új Üzbegisztán 2022-2026 fejlesztési stratégiájában több, gazdasági átalakuláshoz szükséges prioritás van megjelölve, ám a fent bemutatott folyamatok sikere vagy kudarca mérvadó lesz az üzbég vezetés számára. A kitűzött üzbég célok megvalósítása nagy potenciált és jelentős erőforrásokat igényel, ezért számos, a fejlesztési stratégiában megfogalmazott célban prioritást élvez a partnerekkel és az eurázsiai világgazdasági szereplőkkel folytatott együttműködés.

4. táblázat: Üzbegisztán gazdasági mutatói 2019–2023 között

	2019	2020	2021	2022	2023
Nemzeti jövedelem					
A reál-GDP növekedése (%)	5,7	1,9	7,4	3,4	5,0
Egy főre jutó GDP (USD)	1.801	1.766	2.002	2.071	2.274
Fogyasztói árak alakulása (%)	15,2	11,2	10,0	12,1	11,3
A folyó fizetési mérleg egyenlege (GDP százalékában)	-5,6	-5,0	-7,0	-9,5	-7,4
Állami pénzügy	(a GDP százalékában)				
Összevont költségvetés bevételei (GDP százalékában)	27,7	26,6	27,2	30,1	28,2
Összevont költségvetési kiadások (GDP százalékában)	31,4	31,0	33,4	34,1	31,2
Devizatartalékok (%)	17,8	15,4	28,3	10,3	14,7
Magánszféra adósságállománya (%)	23,8	34,4	18,4	17,3	16,4

Forrás: IMF adatok és az üzbég gazdasági minisztérium adatai, saját keresés